

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 215 (1112)

1979 чылдың сентябрь 15, суббота

1925 чылда үнелелеттинген

Өртүзү 2 кичи

ХҮН БҮРҮЗҮ—ШАЛЫПЧЫ КҮШ-АЖЫЛ ШЫЛГАЛДА КҮШ-АЖЫЛДЫҢ ӨӨРҮШКҮЗҮ

Тамдыда Тока аттыг совхозтуң таражылары сес муң ажыг гектар черниң таразын ажаап алыр сорулгалыг. Аңга чедир оң чартын кезин тавычалай кестиргеш, үш муң гектарнынын ажаап алган.

Дүжүт ажаалдазының начар чоруп турарының дугайын чугаалап бээрин совхоз директору Иван Павлович КОЗЛОВТАН бистин корреспондентивис дилсэн.

Совхозтун ажил-шичлериниң мурунда белең эвес сорулгалар салдырган. Ниятти-биле 6 муң тонна тараз культу-рларын ажаап алган, оон шындын 2200 тоннаны үр-езинге урар. 2 муң тонна хре-таразы мал чеминге белек-кеп алыр бир муң ажыг тун-на арбайын болгаш суданы районун ажил-агыйларыга садар ужурут.

Эрткен чыдарыныга дең-нээр, таразын багай эвес үтүенге өөренип көрөш, дүжүт дүрген, чыңгар чок ажаап алыр сорулгалар-биле бар бүтү техниканы өй-шаанда, шынгарыг септеп алырыңе кол кичөөгөйин салып, күс-кү хову ажилдарының план-графиян баш удуз тургус-каш, унактон бүрүзүгө ар-гардуулаштыг аштерин быжы-лаан бис. Оон түнеленде дүжүт ажаалдазын организас-тыг эгелен.

Бирги эгеленде 780 гектар черге тараан арбайын болгаш суданы ажаап аюустуус. Оон дүжүдү багай эвес болгон: бир гектардан 16—20 центнер. Ам 20 комбайн Кызык тавы-чадай кестирген кызыл-тошты бастырып, аркан 15 комбайн Оңгаада таразын дөрт кес-тирия турар.

Дүжүт ажаалдазында хаа-ра туттунаган ажил-шичлер-нин ортуунда социалист чарыш калбарың. Ону оң хонгаш-ла түнел, тилекче-лерге шилчир вымпелдерин акша шаңналар-биле кады тылсып турар бис. Хову-шол-дерге хайынкан иштиң эгел-денде бээр-ле мурнакчалар илериң. Уш дугар комбайн-дар комбайнер В. Редин тавычалай кестирген таразын хүнде-ле 53 букек чедир басты-рып турган. А оң комбай-нер эштери Аркадий Монгуш биле Анатолий Шербаков хүнде кылар үтүн иш катан ажыр күсүдип турар.

Дүжүт ажаалдазын, эске-да хову ажилдарың чоруда-рынга илатовчу органы ажы-лап турар бис. Ол чорук тем-ниги дүргелдеринге улут ду-залыг. Дүжүтүлгалыг механи-затор С. Ондарның удуртка-ны ажаалда-транспорт отря-дының эволюцияның ту-рушукчу чок багай эвес ажил-агыйларын демдеглек-сээр-дир мен. Таразын кес-тирген черлерден саванын удуз болгаш, өнгөс андырыл-газын кады чорудуп турар.

Дүжүт ажаалдазы — үлүг шыналгалда бистин совхозтун таражылары бо ажил-агый чамдык бергезиңкирлер тү-нел-де, эстүрген дүжүдүн бү-түрү-биле ажаап алыр үтүн бүтү күжүг салып, эвес-шү-зүгү ажилдап туралар.

И. КОЗЛОВ.
Тока аттыг совхозтун дирек-тору.

Республикада бо чымын тара-раа дүжүдү ниятти-биле ба-гай эвес болган. «Сут-Хөл», «Алдан-Маалыр» совхозтарының девискеринде, эске чамдык райондарың ажил-агыйла-рында ышкан, улут ховулар чок. Ыччалза-да, ылымга «Алдан-Маалыр» совхозтоңш тараа шөлдерин Алаштың бу-газы суггарып турганында база агаар-бойдустан байдалы таарымчалыг болганында бо чымын дүжүт чагай үнген. Маана таражыларының кир-ген үлүг-хузу улут. Кылатп прохуцияның түнелги эки болган тууду-на күш-ажылыг илжиниң сеткин өөвүр, чам-на сорук кирең. Ол эрге-ге күш-ажылыг өөрүштүзүр.

«Алдан-Маалыр» совхозтун Алдан-Маалыр салбырының Борбак-Тейде хову бонгаала-зында челе бергеш, чалгып чыдар чагай тараада комбай-нар эженилгени, дөрт кестир-ген таразын оң шартыг өөрү-көп машиналар калыптыр-солушту талчып турарын көрдүвү. Шанза-ла, шөл-лаа ажил-чын хайынкан, ки-жиңер чай чок.

Шан эредектиңиз, ажи-нырыңиң хүнге хуверит лоту-кар, бүтүрүл баштыг, челең харже лотуң берген добуң суггарың М. Бымтыша тараз сөөртүп келген машинелерге, саала чок деңизинде салын чорудуп чин, бир чай кадым-ла, кылдыр асфальтотуң наан улут шаңна кижилерге көргөн.

— Мында ажил-ла хөй, кө-рүндү даан: таразын машина-лардан дүжүр, чалып курга-дыр, артылаар. Тараа кура-дыр улут машинасы оота ажил-агый, оон септен кылып турар. Эң идеялиңиз кызы-мактарың хана солуга-ла би-жиңи, шаңна-мактан турар бис. Хүниң мурнакчаларыңа О. Манаштың, К. Дадарби-ниң, О. Балчымын О. Клавди-ны болгаш эске-лерин-лаа

көргүзүлгениңден ап көргө, комбайндан шартыг тараа сөө-ртүп турар О. Отур, шаңна та-раа кургалып, артылап, маши-надан дүжүрүп турар О. Камбы, С. Дугуя-оол, С. Дудук, О. Дугуя-оол, Х. Долгайма олар—мурнак-чылар.

«Алдан-Маалыр» оң иш бригаданында чамдык ди-линдектерге мажактар артып каар чоруктар ам-даа бар, ол колдуула-ла буга-сумун кымылларында таразының-лаарын көрдүвүс. Оон чылда-газын буга-сумуның чал эриктири комбайндар шим-чөөшкениңе көчүт шалтык-тың, таарыма чогуң, оңу суггарбас челе дескилеп, эде-рин комбайндар чугаалады-лар. Ону моон солгаар бол-дурбазыңды көчтөң алыры чутула. Оон шай таразын чи-ринге чок ажаар таразын-де түс-түс бригадалар хыналды-постулары бар-лаа болза, ала-рыңыңиң негел хыналдын токтамап чорттайып турары-нан чыдарыңер үнер. Ком-байндарыңиң септеген көчүт челең багайынан үрөткөн түтүн аар чоруктар бар. Бор-бак-Тейде бригаданың 6 ком-байнының ийиң үрөгөриңиз ийи-түн хун ажаа түрүп делген. Септегенниң пымыңа күтү болганы ың ол-ла чижек-түн көстүрүр.

Борбак-Тейде болгаш Шөл-ла-Тейде хову тураларының дерилеген эки: ында дем-но орунулары удуз өрөздөп, столваалар, кызыл-булунар, ойнар херекселер, номбар, солуннар, телевизорлар бар. Уш бүрүдүн көргүзүлгени бижиш турар самбыралары ында тургускан. Эки чүд-дерин мактан, чептериниң чини-биле илгүчүдөң да-йынчы хуурастырып, ылангыч Борбак-Тейде бригадында док-таамал үндүрүп турары дөштү. Таражыларың аш-чөм хандырыламы аки, ол дуга-

ЭН ДЭЭРЕ ХУУСААДА

СТАВРОПОЛЬ. (СЭТА-ның корр. Н. Стяжкин). Эки айдартыңа, чемиче-дилелер чаштыган тараа шөлдеринге дагыла болгаш даг эскерткениң райондары-ның колхозтарының база сов-хозтарының трактор агрега-тары үңгүлөп келген. Техник-камы болган үрөжиниң эрткен чылдында дүрген белек-кел алган.

Күзүн тарым тараа Став-ропольде колдап турар. Аңаа 1700 муң гектар черни үндүр-ген. Крайда тараа шөлдериниң улут кезин илатовчу метод-биле, комплекстик улут отра-тар-биле тарымны шиптир-лэни. Кохоттарда болгаш совхозтарда 900 кире мыңды отратарың тургускан.

ЭФИОПИЯДА БАЙЫРЛАЛ

АДДИС-АБЕБА. (СЭТА). Эфиопияның наймысалдык кырынга сентябрь 13-түн эр-тегинде байырлалды арты-лария салдуунуң аашташ-кынаары чагылган. ол болза, бодуңуң революция-ның 5 чыл өйи демдеглен турар эфони улустун иш хун байырлалының эгелээни-нин дугайында мөлдө-дир.

Аддис-Абеганың дал орту-зунда Революция шөлүңе ол кайтамчыктың хүнге турас-кааткан массалыг митинг бол-ган. Эфони наймысалдык шөлге чыылган он-он муң чурттакчыларың база ажил-чынарының, тараачыларың болгаш интеллигенцияның чурттуң бугу будуңнарыңдан келген төлөкүлериң Социалист Эфиопияның Түр шери административтик чөвүлели болгаш Министрлер Чөвүлелиниң дагазын Минист-ту Хайле Марьямни, Эфиопия-ның эске-даа улуттукчуларын үргүлчүлөдүгү алыш чаксааш-кынары болгаш байыр челде-ген кыныңар-биле уткаан.

Топ индиге оларын-биле калы—СЭКП ТБ-ның Полит-бюро кезигүвү, ССР-яның Министрлер Чөвүлелиниң Да-газы А. Н. Косыгин.

Найтагы уткаалы кылып, Министру Хайле Марьям чүе-салаарга болгаш социалист-дем каттыштырылга чурттары-нга мекиттирген эфони революция делегейиң рево-

БРНО ЯРМАРКАЗЫНДА

БРНО. (СЭТА). Чехословакияң Брно коорайында деле-гейиң машина туудушук ярмарказыга сентябрь он үште Совет Эвеледиңиң хүнү болган.

Совет делегир чүдүлери үлетпүрү хөгжүдеринге социалист тургузугун турузуп берген улут аграрларың дуга-йын чырыкчылардыр дечерилеп турар-дыр деп, чехословак-совет ховунак салып палатааның чинтиге секретары И. Черный СЭТА-ның корреспондентивисине чугаалаан. Ол — социализмин аки-дуңма чурттарының сыйры кады ажил-агыйларың, социалист экономиктиң интеграцияның хайылашкының боттуп түнелди-дир.

Ол сөстөрүн уткаан Бүтү-эвеледиң «Трактор-экспорт» каттыжымшыкының делгөн чүдүлери тодагай илередип турар. Амың ярмаркада тематиктик кол уламышкының — кады ажил-агый машина туудушукун көргүзүп тураа машиналары болгаш эске-даа дериг-херекселерин ында делген көргүсүң. Чехословакияң кады ажил-агыйыңа социалист чарышталарың 30 чылдына хойбатыр аяр-марканың организачылары көзө ажил-агый машина туудушукун кол төмө кылдыр шилеп алганы ол, ССР-ниң павеловнуца «К-701», «МТ-82» тракторлары, комбайн-дары, токар автоматтары, аргы станоктары, «БамЗ» дээр чүк машиналары кириштир ала-буру 400 чыган машиналары болгаш дерилгелери делгэн.

НАЙЫРАЛЧЫ АЯН-ЧОРУК

МЕХИКО. (СЭТА). Мексиканың президентизи Хосе Лопес Портияоңуң чалазын бугузар Вьетнам Социалист Рес-публикаың чалазын Премьер-Министри Фам Ван Донг ая-байың найыралчы аян-чорук кылды мыда барган. Аян-чоруктуң сорулгам — иш чурттуң аралыңга найыралчы харылдааларың быжылаары болгаш калбартары болур деп, Министрлер-биле беседаыңа ол делгэн.

Мексиканың президентизи болгаш Фам Ван Донг жура-жың, беседалык, иш талалың харылдаалар айтыңгалары болгаш Мексика биле Вьетнам Социалист Республикаың соугурап турары делегейиң чутуга айтырыларың чу-гаалашкан.

Хүдүдүл алачынды алдары дөштү Х. Лопес Портияо дүш-теки шайласта тургускан. Мексика күрүңдөң боттолың алаа чүе чугаалаш, Фам Ван Донгтун үнүдүн Вьетнамың маалырың улаузуңа—болуңуң хамаарышпас чорун шүдү-гү демдедиң үр чыдарыңиң соонда чедип алган улуска байыр чедирген.

Хары чугаалыңа Премьер-Министр бодуңуң хосталгаы дөшт сөөлүг оң чылда Вьетнамың демиселиңиң төмүрүң дугайын айткан. Вьетнам Социалист Республика агрессияга ам база дагың таваржып турарын ол мөлдөгөн.

Вьетнам улус бүтү күжүн социалист төрөн чуртуңуң тургузушукунга болгаш камгалалыңга беришаан, Муруңу Чөвө Азияга болгаш бугу делегейге тайбының, доктаамал туртуштү болур чоруктуң болгаш чечектелиңкиниң хүрү-дө Кампучияның база Лаостун аки-дуңма ууестары-биле эр-сеткил каттыштырылазың болгаш бугу талалың кады ажил-агыйларың күнтелдир деп шиптиржиң сорук кирге-нин Фам Ван Донг демдегелен.

Вьетнам Социалист Республика — Совет Эвеледи-биле болгаш социалист дем каттыштырылазыңиң эске-даа чурттары-биле, национал хамаарышпас чорун дөшт демисе-жиң турар чурттар-биле база хүндүлдежиңе, ден эргеге, каймыгыңа-даа ажыгың болуруңа, тайбын кажа-хөлбөз до-гунваашкыңа үндөлөш, эске-даа күрүңдөң-биле тайбы-ның, байырлалды болгаш кады ажил-агыйларың политика-ның чорудуп турар хамаарышпас, бот-эргелиг эрт-түр деп, Премьер-Министр өнөзөп делгелен.

Баа-да каттышпас чурттарың күрүңдөң болгаш чакат-тар баштыңарыңиң Гаванага чаа доогузган алдың конф-ренициямың түнелдеринге Фам Ван Донг бедик үндөлө-күниң береш, оон шиптирлерин күсүдир дөшт бүтү-зе болуңуң дег чүдүлериң кылырыңа ВСР-ниң белеңиң илер-дегиң.

Василий Хугбен биле Николай Девекер олар Току району «Май 1» совхозтун хову-чун амылчынары. Оларның наймын-даа пенсиялап үнген-да болза төрөң совхозтуңа дузалыңиң, чайгы үеде ни-тинге малыңа чөм белектез-ринге идеялиңиң кириңип ту-рарлар.

Оларның наймызын-даа хары ам 67. Ыччалза-даа олар ам-даа аныктардан ду-лак чок амылдан, сараат сар-лыр планын хун бурдуе 120—130 хуу күсүдип турарлар.

ЧУРУНТА: В. Хугбен биле Н. Девекер олар.

В. ЧАДАМБАНЫҢ ФОТОЗУ.

А ЖЫР КҮҮСЕТКЕН

СЭКП ТБ-ның июль (1978 ч.) Плануңуң шиптир-лерин амылдалга ботта-дыр болгаш «1979 чылда дүжүт ажаап алымышкың, көдө ажил-агый продукту-ларын база мал чемнерин белек-көриң хандырап таланы-биле немеледе хеметгер дуга-йыңда» СЭКП обкомунуң бюрозунуң болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвү-лелиниң доктаалың күсүдир дөшт ыракыч Монгуш-Тайга районун партия, совет, ажил-агый органың чамдык организастыг болгаш масса-политиктиң ажилдарың чорудуп, нияттиң малыңа чет-

чир саның мал чемнерин белек-көриңге ажилчы чоңуу нообайластап турар. Районуң ажил-агыйлары августун баштайың 2 он хо-нуңда республиканың муруну зонаында райондарың ара-лында мал чемнериниң белек-көриңи үзүңде калбарган социалист чарышкы иш удаа улаштып тилекчи бол-луп, СЭКП обкомунуң, Ты-ва АССР-ниң Министрлер Чө-вүлелиниң, обларфовидел чөвүлелиниң болгаш ВЛКСМ обкомунуң шалдарың Кызыл туугу-биле шыналган.

Районуң совхозтарыңиң «Меген-Бүрен» совхоз (дирек-

тору С. П. Шыдыраа, парток-секретары С. Х. Ховалыг, көдө Советтик куускомунуң дагазы К. Ч. Оржак, ВЛКСМ комитетиниң секретары М. Н. Хертек) планың дагалгазы 127,5 хуу, «Малчың» совхоз ооналдазың 104,3 хуу кылдыр күсүткен.

Районуң совхозтарының хойдуңуңуңа, «Малчың» совхозта: Биче-оол Мотак-оол, Успун Дотка, Боргаран Бал-оол, Сергей Салчак, Салчак Тас, Сапчак Метпээ, «Меген-Бүрен» совхозтан: Көмбү Иргит, Намы Монгуш-оол, Намзын Маалыр-оол олар 5-тен 8 тонна чедир ситениң

белектеши, мурнакчы ажил-дал, эске малчынарга үлөгер-чиңгез көргүзүп турарлар. Совхозтарың ажил-шич-лери мал чемнериниң белек-көриңиң планың ооналдазың ажыр күсүткеш, аңаа доктаа-лың нияттиңиң малыңа ам-даа пландан ажыр 950 тонна мал чемнерин белеккөзүр деп бедиктең социалист хүлөд-гениң алган, улам күжениңиң илжиниң ажилдап турарлар.

Нияттиңиң малыңа чөм белеккөриңге районда бүдү-рүдө болгаш албан организа-ция чептериниң коллективте-ри совхозтарга улут дузаны чедирип келген. Ситен белек-көзүр талазы-биле бердиген планың ооналдазың, туду-септеге үчүстөгүңүң, амыңы-

МАСТЕРЛЕР КОНКУРУЗУ

ТАШКЕНТ. (СЭТА-ның корр.). Узбекстаның бот-рунгар ол Эстонияга бот-турган. Бүтү-эвеледиң алды-гы конкурзуңа бирги черин ээлэң. Бодуңуң ажил-агыйыңда саачың чүс инекти саап турар. Амың удең инек бүрүңдөң-не 5 муңдан эвез эвес сүтү саап алырың ол хүлэңген.

«Елочка» деп саала ма-шиназыңа маргылдааларга бирги черин Эстон ССР-де «Колга-Яни» совхозтун анык саачымы, машина-биле сааладың оператор Найва Пиквул ээлэң. Бо чымын ол бодуңа быжы-лаан 90 инекти бирээзиң-

ден-не 5,3 муң килограмм сүтү саап алыр дөшт ажилдап турар. «Тандем» деп саала машиназыңа маргылдааларга Узбек ССР-де Самарканд району-ң «Москва» совхозтан саачың Рахима Рустамова тилээң. Ол бедик продукту-лут 100 инекти саап турар.

Эмиледешкен республика-ларыңиң командларыңиң аразыңдан маргылаага бирги черин Эстон ССР-ниң мастерлери, ийги чери — Латвия ССР-ниң болгаш улуу чери — Литва ССР-ниң мастерлери ээлэңнер.

Улангаша республика чыныкшы ВНЕШТЕКА

ЧАРЫШ- ЧОННУН ЧОГААДЫЛГАЗЫ

1979 чыл сентябрь № 9

Улуг-Хем

ЧАРЫШТЫГ РАЙОННАР

Чөөн-Хемчик

АТТЫ ТЫВЫСКАН

Сарыг-Севтин амьдрал хандырылга комбинатын Көптү-Аксиде чагыларын комплекстик хулаан амыр пунктуу чонун чагылары хулаан ап, хүүседип бээрин талаан-биле эки аймактыг коллективтерин бираа. Ону эргелески коммунист Зол Никитина Турнаева коллективти бидилит башкарып келген.

Бо комплекстик пункт социалисттик чарыкча кирешкен, ону беш чылымдын бо чылым февральда-ла күүседипкен. Ам 1980 чылдын планын доорун турар. Чүгө бо чылымдын артын 8 айларын 6400 рубльдин чагылааны хулаан амыр планын турган, 10600 рубль чедиргеш, планын амыр күүсеткен. Пунктуну эргелески З. Турнаева республиканын амьдрал хандырылга комбинатын эки хулаан амырчы деп атты тывыска.

ХӨЙНУ САТКАН

Кызыл хоорайнын аш-чөм салым магазинер аразына калбарган социалисттик чарыштын түнелдерин кварталдан үндүрүп турар. Эки эки көргүзүлгөндө ийде № 10 магазин (директору Г. Г. Кашинина, профсоюз дарганы В. М. Кудряков) маанилүү ишчилер Кызыл хуулу бижыг тулап турар. Эрткен сес айларда ол магазин 1 млн. 770 муң рубльдин аш-чөм бараанын чоңга салым саарган. А 1978 чылдын оя-ла үезинге денээр бола, 165 муң рубльге хөйну сатканы ола Л. МОНГУШ.

ЧҮСТЕН ЧҮС ЧЭЭРБИ

«Х Уауу хураа» совхозуну маалыны Күш-ажыла-дуч Алар орденин III чөргөсүн электичи Андрей Бай-Каревич Содунаев Кызыл районун хойжуларын ортууга социалисттик чарыкча илеп-көйгө киржин, чыдаан-на эки көргүзүлгөндө чедип ап, шаңдалым-мактадып келген. Ону беш чылымды дөрткү чылымда муракчы маалын хураганары менди дөрткүлүп амыр дээш кымык ажылдаан. Хойларын эрткен чылым эки семирген, азыраак чөтүр үезинде организаастаан, кымык үеде олардын, сугарылымын тын тарыштырып, ажаалдаанын экинжиткен. Ол ишкэн чаш хураганарын дөрткүлүп алдырып хыначалыг белектенген, хой төрүп турар үеде кымык ажылдаан. Дуржулгалы хойжу эсеске-көз, тура-сорукут ажылаан түнелдерин бо чылым төрүрү чүс баш хойга онааштыр 120 хураганын дөрткүлүп өстүргөш союзуна хулаан берген. Дүк кымык амыр хулаан-гөчө база күүсеткен. 35 муракчы маалын тинчтиг боюну хулаан-гөчө белектенген чарыштын тилекчин болган. Т. ХЕРТЕК.

МУРНАКЧЫ ЦЕХТЕ

В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинатын даг-дугу арылдар фабрикасынын белек сортуу рудадан даг-дугу арылдар цехинин коллективти ону беш чылымды дөрткү чылымдын планын даалгаларын хуусаа бетинеде күүседип дээш бо чылым эрткен айларинда күнениннинин ажылдаан.

Цехтин ээчелери, маалыны уауу мастерлер Е. А. Кузнецовтун болган А. В. Кокоркиннин ээчелери, планын онаалдадырып амыр ажырап күүседип турар болган даг-дугу арылдар фабрикасынын социалисттик чарыкчына үргүлү тилекчи болуп келген.

Августун 27-де сортуу даг-дугу арылдарында эки белек көргүзүлгөндө чедип алган, олар база катал тилекчи болганар. Е. А. Кузнецовтун уауураган № 5 ээчеге 70 тонна 425 килограмм, А. В. Кокоркиннин № 3 ээчеге 55 тонна 445 килограмм сортуу даг-дугу арылдар тилекчин ээчелерде 75 болган, 30 рубль түмүч ашы-шаңдалым тывыска.

БИСТИН КОРР.

МЫНЧААР ОРГАНИЗАСТАП ТУРАП БИС

К. МАСПЫК-ООЛ,
СЭКП Уауу-Хем райкомунун бирги секретары.

Бодунуң бо чүүдүмү да-разында төдөргөй чыктер-белек аялган.

«Күш-ажылаан хостуу» совхозуну маалыны Донгак Быштак-ооловни Мекпер-оол төрүүр 100 хойлаан III хураганын камгалап, бир хойлаан 4,1 кг дүктү кырып алган.

«УТКА 25 чылы» совхозуну Армыкан сүт-бараан фермазын бирги чарык чыдаа эки түнелдерин көргүскөш, СЭКП райкомунун болгаш райкүс-комуну шилчир Кызыл тугун чаала алган.

Шагаан-Арыга районун үстүрүп комбинат бирги чарык чыдаа үстүрүп продукцияны бүүрер планын 1024 хуу, оон сайгарылыгы 1024 хуу, хүүсеткен болган эрткен чылымда денээр, күш-ажылаан бүүрүрү-дүүрү 14,9 хуу белектен.

«Улуг-Хем» болган «Күш-ажылаан хостуу» совхозуну нининин маалына ситен белектэр планын барык-ла кары уга күүсеткен, кайыма-лаа 500 тонна ситенин недей белектэрин хулаангын.

Бо чедипкенин чыдаан чүдөл? Ол дээрге чарыкча эсес, харын үстүрүп, трактор, амырдыл-хандырылга черлери, чымык хойжу бригадалар, маалынар аразында чарыкчы.

Районун аразында социалисттик чарыштын түнелдерин калбар үндүрүп турар бис? Калбарга тенгеш союнда «Улуг-Хем» союуну арынарына төдөргөй информашыны пар-дал турар. Анаа районнарнын көргүзүлгөндө, ажил-агыл азыраакыны, фермаларын, хойжу бригадаларын, муракчы маалыларын, шаңчаларын өңдөшкөш илергелески өңдөшкөш парлан, районун ажилчы чоңуна бай-раалдын турар. Сөөлү ийи чыдаа районнар делегациялар солупкан. Бо чоюк чөтөс бооп чадаас. Ынчалза-даа район бүүрүү союуну турар, делегация солупкан ийи-дээш дабы эсеп болаар мен. Оон-биле чөтөсөшкөш социалисттик чарыштын организаастаанында чөтөсөшкөш бисте база бар. Чымык коллективтерде, эи маалыны туауу организаастаанында, чарыштын дээштин күдү. Оон түнелдеринде туауу организаастаанын квартал санында 40-50 хууга күүседип турар.

Нининин маалыны өдү, чыдаа хойларын амырда эй. Чымык совхозтарын, төдөргөй хойжу бригадаларын, сүт-бараан фермаларын хулаан-гөчө эи-дээш хууу. Төрүүр хууу хойлаан 30-40 хураган ая туура хойжулар бисте бары караалымын.

Бо чөтөсөшкөш чыдаа дээш партия, совет, ажил-агыл органдары, профессионал, комсомол, организаастаанын организаастыг, масса-политик ажилдарын күштелдирип турар.

«Главакрасноярскстрой» трестин крайда, Якутияда, Хакасияда болган Тывада про-раб участоктарынын социалисттик чарыкчын чыл санында-ла организаастап турар. Ук чарыкча чүс-чүс участоктар, оларын муң-муң аскажыны кирижин турарлар. Бо чылымдын социалисттик чарыкчын хоюдуан турарар чок ажылдар дээш шимчээшкенин кыйгыры-биле эртин турар. Чарыштын негелдери «Буугар «Главакрасноярскстрой» коллегия оон түнелдерин чыдаа ийи катал үндүрер. 1979 чылдын баштайгы чарыкчыны түнелдер-биле «Тыва тууду» трестин 48 дугар тууду эргелески Елена Михайловна Иванцова удурткан шукатур-жуларын прораб участогу социалисттик чарыкча тилекчи болган, 450 рубль болган диплом-биле шаңчаткан.

— Бир эсес бистин участок-

Д Е Н Е П К Ö Р Э Э Л

Чөөн-Хемчин биле Улуг-Хем районнарнын ажил-ишчилери боттарынын куш-ажылыч маргылаазын ону беш чылымды дөрткү чылымда база үргүлчүлөп турар. Планын онаалдарын күүседиринге социалисттик чарыш улуг рольду ойноп, ол районнарнын ажил-агылларына дээштик салдарын чедирип келген. Районнар аразына муракчыларнын арга-дурмулгазын солчур, нөлтердик сорулга-биле умурамылгаларын организаастап турар.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК

Районун совхозтары бо чылын алган социалисттик хулаангелерин күүседир дээш багай эвес ажылдап турар. Күрүнеге 23000 центнер сүт садар планын эрткен сес айларда 21014 центнер кылдыр боттандырган. Күрүнеге 4440 центнер күк садар планын 3024 центнерге күүсеткен. Эйт планы 26700 центнер турган болза, оон чүгө 10937 центнерин саткан. Күүселде 41 хуу болган. Малчынар чүс инекке онааштыр 49 бызааны, чүс хойдан 91 хураганын камгалап алганнар.

УЛУГ-ХЕМ

Бо районун куш-ажылыч көргүзүлгөндө ден-нөө көргө мындыг: район 36700 центнер сүттү күрүнеге садар планын 26364 центнерге күүсеткен. Дүктү план бугаар 4790 центнерин садар. Күрүнеге дужаганы 4700 центнер. Азы план 98,1 хууга күүсеттинген. Олар 30900 центнер ээтти күрүнеге дужаар планын чүгө 13549 центнерге боттандырган.

Район чүс баш инекке онааштыр 48 бызааны, чүс хойдан 77 хураганын алган.

ОЛАР—МУРНАКЧЫЛАР

- + «Каа-Хем» хөмүр-даш разези;
- + Тыванын электри четкилери;
- + Кызылдың сайгарылга баазасы;
- + «Тыва кобальт» комбинат болгаш Чадаананын тараа пунктуу. Эйт-сөөк далганын заводу, «Росводпромуну» ДБК заводу, Кызылдын туу-бу заводу, Барыны-Хемчик мыш ажил-агыл чери болгаш өскелер-даа.

ХОЖУДАП ТУРАРЛАР

- + Кызылдың «Тудук кезектери» комбинат;
- + Устүү-Енисейнин балык заводу;
- + Кызыл-Мажалыктын туу-бу заводу;
- + «Тыва даг-дугу» комбинат, Ак-Довурактын болгаш Тураннын хлеб заводтары, Уауу-Хем мыш үстүрү ажил-агыл, Шуурмактын мыш белектээр чери.

№ 48—ТЭ-ДЕ

Участоктун бригадаларында колдуунда-ла Кызылдын дөрткү профтехучилищесин доос-кам, белек разрядтыг шевер-лекчилер ажылдап турар. Ын-чал партия, комсомол болгаш профессионал организаастааны социалисттик чарышты дээштик кылдыр организаастап, оон түнелдерин чогуур үезинде үндүрүп турар.

ЧҮРҮКТА: коммунисттик куш-ажылаан бригадаларын кезигүнери (солгай талаан оң талааныч) А. Райкова, Н. Ордынская (бригадирин оралкычы), Г. Войтк, З. Анчимаа, С. Сава болган А. МОНГУШ.

А. ЗАЙЦЕВИН фотоу.

Ч а р ы ш т ы у л а м д э э ш т и г, ү р е - т ү н ц е л д и г о р г а н и з а с т а а л ы !

ЭКИНИ ШИҢГЭЭДИР

Н. БОЯДУ,
СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунун бирги секретары.

Онуг беш чылымды дөрткү чылымда чөөн-демичилер планын онаалдарын болгаш ажил социалисттик хулаангелерин күүседир дээш сорукту, эреспидүрү ажылдап турарлар. Бистин совхозтарымыс 1978-1979 чылдын ил кышталыштын мурунку чыдаа-ла денээр белектелди, организаастыг турткан. Оон түнелдерин район бо чылымды бирги чарыкчына күрүнеге мал продукцияларын саарынын планын түс-түзүндө амыр күүсеткен. Бир башка онааштыр малдан амыр продукция өскөн. Эрткен чылыга денээр, совхозтар сес айларда сүт бүүрүрүн 102,4 хуу күүсеткен, бир инектен ортумаа-биле 39 кг сүттү хөйну саган. Оон-биле казы сүттү күрүнеге садары 8,8 хуу көвүдэн. Район сентябрь 1-де төс айларнын планын 91,4 хуу күүсеткен.

Малдын чаш толун менди камгалап амыр талаан-биле бистин малчыларымыс бо чылым эреспид амылаа: төрүүр 100 хойга онааштыр 91 хураганын алганнар. Чүс хойга онааштыр «Октябрь 30 чылы» совхоз 107-ин, «Чыраа-Бажы» — 102 хураганын алган. 53 хойжулар болгаш мыш калар-чылары 90-дан 132 центнер чаш төлдү камгалап алганнар.

Нининин маалына забек чөм-суурун белектээр ажил амыр үргүлчүлөшкөн. Бо чылым бот-сипенин үезин эки. Совхозтар планын ситен белектээр планын ситен белектээр, 25892 тонна сител, 3379 тонна сител, 650 тонна бугу-бүрүк, 253 тонна витаминин ситен далганын белектен.

Тараажылар бо чылым чөм хову ажилдарын болгаш сугарылымын мурунку чыдаа-дан эки чоруткан. Ынчалгы тараанын үнүш-дүжүдү багай эвес. Амыр үеде дүктү ажаалдаан, массалык-биле чоруп турар. Тараанын дүжүдү ортумаа-биле 7-8 центнер. Ажил-агылдары тарааны табычалыг кезер арганы ажил-агыл кысыа хуусаага чыдыр чөк ажаан амыр сорулга-биле бичү күштү өнөрөн, СЭКП райкомунун биргоуу район штабын болгаш ажаалдаан чоруп турарынын дугайында информашы бээр болгаш техникти дуза чедирер тускай бөлүктөрүн тургускан.

Партия райкому база совхозтарда партия организаастааны тараажылар ортуузуна масса-протиктинг ажилдарын чорудуп, социалисттик чарышты калбарткан. Түнелдерин хууну болгаш беш хондукта үндүрүп, материалды болгаш моральды шаңчалдырып тысып турар. Кызыл-буулардаа лоуу, плакаттарын, көргүзүлгөндө партия чымык черлерде телезор-лондын тургусулаан. Районуну кулаура албан черлери кино, концерттерин трафика бугаар көргүзүп турар.

Ийи районун социалисттик чарыкчын организаастааны амыктыг болгаш дээштик-дир.

ХЫНАЖЫГ ХЕРЕК

«Улуг-Хем» совхозуну Ары-Бажы сүт-бараан фермазын саанчылап ажылда-ла, ам он беш чыл дээш тур мен. Бо ферма механизастаатынмаан, бугу ажылды хол-биле кылып турар. Хол-биле инек саары кайы хире берген азыраак саанчы бүүрүү бидир бол-гай.

Ары-Бажынын фермамы бо чылым тос аяларында күрүнеге 342 тонна сүттү садар турган, ону август-сентябрьда-ла амыр күүседипкен. Сүттү бүүрүрүнүн планын күүселери элаан хоюдуан турар, мычалза-жок ону база чедир күүсе-дип болуу арганы бар. Дужаан турар сүдүвүстүн шынары багай эвес дээрини мындай фактылардан көрүп болуу. Бо чылым дужаан сүттен чымыс кил-логором-даа амыр дээш дээр эриттинен. Бугу дужаанга А сүдүвүстүн 95 хууу бирги болгаш ийги сортуу болган. Сүтү-дүүс-күрү 3,9-4 хуу болуп турар. Бисте муракчы саан-чалар өздөш эвес. Чижээ, Нурсат Олчей бодунга бижылган 18 инектен сес айлар дургуунда 19,5 тонна сүттү саган. А мен ола-ла үеде 21 инектен инти-зи-биле 24,8 тонна сүттү садым, азы бир инекке онааштыр 1300 кг болган.

Мен маана чарык дугайын мугаалап болай-дыр мен. Социалисттик чарык ажил-ишке ийги бээр болдиргын. Бисте ферманын саанчылары аразында чарыкчы Адыл-Шынаа бижылган Адыл-Шынаа фермазын белек чарыштыг бис. Совхозтун ийи ферманын чарык чыдаа чарыкчын түнелдерин үндүргөн. Саанчылар аразында бирги черин Адыл-Шынаа фермазын саанчысы Доржу Соскармаа алган. Ийги чери мен адым. Шаңдалым-даа адымыс. Ынчалза-жок харааланыч чүе — фермаларын чарыкчын уауу-дээр хынашалып турар. Маана мындай жи-жести көргүзүп болуу. Ары-Бажынын сүт-бараан фермазын «Күш-ажылаан хостуу» совхозуну Тораанын фермазын база чарыштыг. Ол муракчы ферма-биле чарыштыг аял-ла, кончү өрүп турган бис. Чүгө дээр, тораан-гилдарын дуржула-зынган хөй чүдүлү өрөшүн ая болуу. Ында сааланын болган өске-даа ажаалдарын механизастаан-дыр. Бисте көпчү механизастаан чок. Ынчалза-жок саанчыларын итеген балыкчынмаан. Бис үш мыл дургуунда Тораанын фермазына чыгыс база катал барбаамыс. Баар дээр болза, чер ары-ырак эсес-ле болган.

Чарыкчын баганда, уауу-дээр хынаштыр, дуржулазын солчур терек. Мен мычаар боодаар-амр мен.

Д. ЭНИК-КНС,
саанчы.

ӨСКЕЛЕРДЕН ӨӨРЕНИП

Ада-инениң ук шаа черле малчын чораяп болган ийди-биле ийнек, азы база-ла төрөөн совхозуна хойжулап амырдаккай дургуш мен. Өг-бүсө-биле дургушкан, совхоз директоруна барып, хойжулар күзүленин илереттин.

Директор мен ичинчөө көрүп өрүп-өрүп, нининин маалы калдарынын хар-бергезин болган бергезин чугаалаан.

— Боттарылар үе шит-тирел, өг-бүсөңер ишти-биле дуржулуп алган болу-уңарга, харын амырбас, чугула, чагай херекче чүткүп турар-дыр силер, хулаан амыр бис — дээш, мези холам тууду, чедип-киниң болурун күзүн.

Хойжу болуу күзүленин мычаар боттаткан. Оон бээр хойжула-ла шовошт ала эвес — дээр мыа чедип көр бис. Чугааларга, хөргө-ле белек ишкыл саанчылар, чогуу тууду кырыптергес, мынд амыр чүе кайла болуу.

Арга-дуржулаан хоочун хойжу эл-өөлөн өрөшүн азыраак ойталаас бис. Ынчалгы бистин «Адаан-Маалды» совхозтун хоочун хойжуу. Социалисттик Күш-ажылаан Маалды Оор-жак Дажы-Намчалдын ар-га-дуржулазын өрөшүн ап, ону херек кырынга амыр-дап чоруп бис. Ажылдын хымын чөртү-ла тып, чыныгы бар чылдар боор-дур. Ынчалза-даа кырыгыч улам кайраар дийр болгай. Улам кызып, арга-дуржулаа социалисттик чарыш уауу салдарын боор-дур.

М. ООРЖАК,
«Адаан-Маалды» совхоз-тун хойжуу.

Ленин-биле кадэ

ЭРГИМ БОЛГАШ ЧООК

Совет Эволюция Коммунист партиянын тургузуучу, Совет күүненин үндө-дүкчүсү В. И. Ленинни төртүткөн хуунун бээр 110 чыл болуп...

кол темаларын бирөөнү болуп артыпшаан турар. С. Сары-оолдун «Ленин хуу», Б. Хөвөймөйүн «Дириглерден дириг», С. Токанни «Араттын сөзүндө», К. Кудажынын «Уй-тук чок Улуу-Мөмдө» болгаш...

Кажан-бир оран дүвү, төптөс хөдөк ырак деп санадып турган Шушенское амгы чүк нерде шилал-ла эи чок апаргал.

Аназ Тыва АССР-ни төлө-дөп 8 кижэ составты делегация чораша (С. Сары-оол, К. Кудажы, Ю. Кюнгөш, Д. Куулар, М. Хадалах, А. Канзай, М. Сары-оол база бо одуруларын автору).

«Чэриби чүс чыл, сен Ленин он тоску чүс чылды дүвү-хадан өттүр көргөш» деп сурагып шүдүкү С. Шилаче бодуун «Шушенское ба-жычгыаш» деп шүдүгө-дө-дө бижээ.

Сентябрь 4. Сылаар чал-гынын ЯК-40-ле саадаар түт деп. Хун-даа аяс. Саян кырыга шокор булуттар кезек кезе соовусе чылым эртин, ба-

Красноярск край девискээр талазы-биле делен чок дел-тем. Ою мурауу кымыгаары Тыва-биле кызыгаарлаш, соф-

Ортааки Азиянын болгаш Прибалтиканын кыстарнын багытары каастап чораша чыштары Киргизиянын эа шырак парикмахерлеринин бирөөнү Василий Соловьев бо-дуун «Ажылдарында» катал тургускан, Фрунзенин ол арык мастер Ригада эште-ри-биле кады баш дүтү таар-ри-чазарынын база бир чаа хевириниң арганы тыпкан.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Бистин арга чедир III—II муң чыл буртунар чуртпаш чораш кызыгыраак эртенге бижимелдерин аш километр бедиктен шынаже бадырыш өкелген.

Эржиби чалгыныч өнүкүтү богу тыпкан, кижиге эш кылды өрөдип алган. Жапар бо-дуун Шотаак (Шотаак дээрге каах адыда чыдир дымгантыг дэни оа) оза-окака таваржыр чымып тур-гаш, шилден чарып алган. Оон узын Жапар Мууюкму деп эң черде сакагуу бо-дуун арызындан тып алган.

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

Телевидение

СЕНТЯБРЬ 15-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 10.00 — «Уе». Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — «АВВГД-ейка». 11.35 — «Силерге, аа-иселер». 12.05 — «Испектор Гул». Ураи-чегеи телефильм. 2-ги сериясы. 13.15 — «Брянск». Документалдыг телефильм. 13.30 — «Эртенги почта». Музыкалыг програм-ма. 14.00 — «Эки бараанар-ны хойчу». 14.30 — «Спорт-то» тиражи. 14.45 — «Москва Кремлинни архитектурасы». «Ханалар болгаш суургаар» программа. 23.05 — Футбол талазы-биле СССР-ниң чеп-нонады «Динамо». (Тбили-си) — «Спартак». Тбилисияла чамчыдыла. 00.35 — 01.35 — «Даштык эстрадын аяла-лары болгаш ритмиери». Төнгөдө—медээлер.

агаар

Кызылдын агаар станция-зынын динчидип турарын баураар алырга, бөгүн респу-бликага болгаш Кызылга бу-луттар, чабас. Хаттын күжү секундлаа 2—10 метр меле-лер. Агаарын температуралыг республикага 15—20, чам-лыг районнарга 10—15, Кы-зылга 17—19 градус чыгып бо-лур.

Кино

СЕНТЯБРЬ 15-ТЕ «НАИЫРАЛ»: «Какла» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.50, 20.40 шактарла. «КАА-ХЕМ»: «Уймээнчи барикада» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарла. «ПИОНЕР»: «Гуаиларын аян-чорусу» 9.00, 10.35, 13.55, «Муриуу чүктен тачанка» 12.15, 15.30. «Динозавр дугай-мында легенда» 17.20, 19.10, 21.00 шактарла. «ВОСТОК»: «Киночыныдыг барикада» 15.00, «Офицер валмы» 16.50, 18.40, 20.30 шактарла. ЧАЙГЫ: «Элденги херээ-жене» (2 сериялыг) 12.00, 15.00, «Муриуу чүктен тачанка» 18.00 шактарла.

ӨӨРЕНИРИН КҮЗЭЭННЕРГЕ

НОВОСИБИРСКИНИН № 32 ТЕХНИКТИГ УЧИЛИЩЕНИ 1979—1980 ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫНДА ДАРААЗЫНДА ТУСКАЙ ЭРТЕНЕРГЕ МЕРЖЕДИЛГЕ АЖЫЛЧЫНАРЫН БЕЛЕТКЭЭРИ-БИЛЕ СУГУУЛААР ХҮЛЭЭП АЛЫРЫН ЧАРЛАП ТУР: 1. универсал токарлар, 2. фрезеровщиктер, 3. радиоаппаратуралар монтажикиер, 10 классы доосканарының өөренир хуусаазы 1 чыл. Ставоктарга амжалдарына өөренир сургууларын айда алыр стипендиязы 80—85 рубль, а радиоаппаратуралар мон-тажникиериниң мержедилгеге өөренирлериниң — айда 30 рубль. Бударуга практиказының усундө үстүндө задырылга-лардан аңгыда, ажылдаан аңгызының 33 хуузуу база төлөп бөр. Эке черлерден келген оолдар, кыстар объективтеге чурттар. Өөредилге 1979 чылдың октябрь 1-ден эгелээр. Айттыргалары дараазында адресче чорудар: Кызыл хоорай, Шетякина-Кравченко кудумчуу, бажык № 38, 2-ги каат, күш-ажык талазы-биле эргелет. Телефоннар 2-34-42, 2-41-03.

1979—80 өөредилге чымында белетке салырынга өө-реникчилер хүлээп алырын КЫЗЫЛДА КҮРҮНЕНИН ПЕДА-ГОГИКА ИНСТИТУДУ чарлап тур. Белетке салырында үш факультет бар: физика-математика, педагогика, филоло-гия. Өөренири күзөонидерни школа доосанарының соонда бир чылдан өөзөш эвес практиктиг аял эстаттыг болур. Акма-дын сөөгү чымын дургузда саяк үзүлтө чок болур укужурут. Советтарын, үстүр бурдугусларын, тууд-ларын, транспорттук болгаш харылааның ажилчынарын, Совет Армиядан халашканын хүлээп алыр.

Кирерни күзөонидер дараазында документалери кыер: институттук ректорунга билдиришкени, ортумак эртенни дугайында документ, күш-ажык дептериниң хоолгаш, бу-дурдуге чериниң өөредилге чоруткан билин, бударуга мержедилгесин, 286 мань баураар өчти шыныгылаш, 2х4 см хемчээлдеги 6 фото-чурт.

Документалери октябрь 1-ден ноябрь 10-га чедир хүлээп алыр. Өөредилге 1979 чылдың декабрь 1-ден эгелээр. Өөренир хуусаазы 7 ай. Белеткек салырынга доозарының шыладаларын че-динишкенин дугаагаанын кирериниң шыладалыг чок-ка институтка хүлээп алыр. Белеткек салыры Кызылдың пединститудун күндүсү салырынга динчачыларын белетээр. Документалери дараазында адресче чорудар: Кызыл хоорай, Ленин кудумчуу, 34, белеткек салыры.

1979 чылда Тыва АССР-ниң барын 200 муң хамааты-ларының страхование керзелериниң хуусаазы төнөр. Силерниң шалыкын санажып алырыңарга эңиг болуун дээш, силерниң күзөонидерни баураар страхование түдүн ажаалга кассасында салган шыгамырыңарге шыгычидип база болуун Курстрах чери салгыңарып тур. Бир эвес ажаалга кассасында салган акшандар чок болуп болза, силер-ниң алыңарга хууза санны ажыкп база болур.

Ол сорулга-биле силерни девискээрге Курстрах агент-ниге азы Курстрахтын инспекциязыга баш удуз барып, айттыргалы туртуугу болур. Силерниң кадык чаагай болууңары болгаш моон-даа сонгаар Курстрахтын ачы-дузанын көрүп, чаа хуусаага ке-рээни чарып алыңарының күзеп тур бис.

КУРСТРАХТЫН ТЫВА АССР-ДЕ ЭРГЕЛЕЛИ. СЭТА-нын көр. Душанбе.

ЭЗИРЖИЛЕР

Дузагаай хевириниң команда үнени билек, атытгы эзенин «тукуу-хууну» кырынга ма-дэ-жым олурган кончуг удуз экир ужу-кыдын кызылбес делем ээн шылдүк кырычы жууп үнүккен. Энир оон икээ-рөө өөргүдээш, деени-кыла бооп бар чоран бөрүниң кы-рычы, октаан даш шыккан, шүүргөдөп баткан. Ур эвес болган чыдиг демиселге энир тивелер үткен.

Сонургактарга

ЧАА ХЕВИРИНН НАЗЫНЫ ИИИ ЧҮС ЧЫЛ

Ортааки Азиянын болгаш Прибалтиканын кыстарнын багытары каастап чораша чыштары Киргизиянын эа шырак парикмахерлеринин бирөөнү Василий Соловьев бо-дуун «Ажылдарында» катал тургускан, Фрунзенин ол арык мастер Ригада эште-ри-биле кады баш дүтү таар-ри-чазарынын база бир чаа хевириниң арганы тыпкан.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Бистин арга чедир III—II муң чыл буртунар чуртпаш чораш кызыгыраак эртенге бижимелдерин аш километр бедиктен шынаже бадырыш өкелген.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

«Эр-хей, Шотаак—ден, Жапар Сатылганов чалгыныч өнүгүрүктөш, улаштыр чугаалаан.—Малчынар биске өөрүп четтирдиле дээр, ара-тан көк бөрү бирээ-даа болза хордым.»

Чылаанынын болгаш куш-тарынын кайнаар кезип чоруп турарынын дугайын билип алырынга моон сонгаар чаштырыптар тускай он чок сук чүлү дузаалар. Ону Тажикис-танын Эртенер академия-зынын өртендерин сүмөлээ.

Шүдүк кыдыраажындан

ФРОНТУЧУ АКЫМГА

Өштүг дайым оран чуртту хоозурадып, өрттү кыпсып, тайбың чонку кырып тураа. Өжээн негеп, күчү-тулугу тулчуп кирдиң. Өлүмдөн сен каргарыңны утуп кааптың. Халкың изиг тулушунуңуң үзүңдө Өштүндүө ийи оттар чире дагыш. Өлүм билбес дидим сенден чаштыңан дег. Хөрүндүө өрүмнелиг кире бержиң. Чаашмын дег аткан оттар ааа-биле. Чалдым чок тулушпушаан чүтүп чораш. Бир-ле натап частышкының халавындан. Билимдөстөп калганың утпаан боор сен. Төрсөн чуртка, төрөл чоңга хосталга дээш. Төктүр ханың, амы-тының хараманмай, Өшүмүң тамыдыва нагмыпкаштың, Магаданчыг тилпелгег чанып келдин. Сэң-биле ножа чораш, Ханың, дөрин чериндөө аксып чыткыш. Эчис улуг тилпелгени көрбөй барган. Штеричиң бо-ла сактып келир боор сен. Эртен дайын уржуктары чоорту чидип, Эвээш эвес чылдар шуужуп эртен-даа бол. Бажың сөөгүн чара шапкан отуң изи — Балаттыңмы сорбу болуп артып калган. Чаалыг шөлөг ынааныштыг өнүкүтерин Час өктүг чөпкөктерин өнүн орта. Масна, каадыр тайбың иштиң чөпсөзүн туткыш, Малчың болуп маадыр ишче шымың бердиң. Чуртувустуң чараш каазы чырык хүмдө, Чуртталгавыс байлаң шичиң — тайбың иште. Ажы-төлөг үлөгөриң көргүспүшаан, Амыдырал дириг чөзсөн тарымың чор. Б. ДОНДУП.

ДӨЛӨМ ХӨРЭЭН СЫРТАНЫПКАШ...

Шагаан-Арыг аглу сөзө Чалы чүрөм ойнадыпкан, Хүлдүмүрүүн дүне, хүндүс Күлүмдөн ыраастаан, Мөгөш ыңгыш, эрте бээр сен — Нарактарым чайнаш мыныяр. Мөңгө менги чайырлап кээр. Хаяа-херел сагымдар, Өөрүңүң аразың, Өткүт үнүң дүңгүнарыга, Дагаан баткан дамырактың, Дажыг саарың бырдылган кээр. Шагаан-Арыг хоорайың дөг Сагымны саймаараткан Эжин сөзө шөлөң думар Ю. КИОНЗЕГЕШ.

АКТӨРЛАР КЛАЗЫ

Минскийн 81-ги ортумак школазында дуржулга кыл-дыр тургускан театр класстары бар. Ол класстарга анаа эртенер-биле чергелештир урай чүдүгө сонургагалдыг уруттар актёрнуң болгаш режиссёр-нуң мержежилгени үндөсинерин, сцена чугаазынга, до-реострофияга, театр төөгүзү өөренип турараар. Олар фе-хованияны, гимнастиканы, акробатиканы база өөренип тур-лар. Ол школада тургускан «Стерер» дээр театрынч ойнаар шилдериниң рольдарын 75 школачылар сентябрь бирээден эгелеп алганнар. Өөреникчилерин ол аг-сурагжаан сту-диязынын репертуары яны-бүрү. В. Шекспирниң «Ромео биле Джульетаны» школачылар улуг сонургал-биле ой-наарлар. Б. Васильевтин тоожуздундан тургускан «Мында дан хааазы ырым...» деп шилени профессионал мастер-лер чогаалдычы чединишкен деп санап турарлар. Чаа өөредилге чымында уруттар комсомолдун төөгүзүңге хамаарышкан улуг шүдүгө-дө-дө композицияны белеткен эгелээнер. Е. ГОРЕЛИК.

ТӨРЭЭН ТЫВАНЫН ДЕЛГЕМНЕРИНДЕ

Кадыр ийи-көк тайга, сының, Налбак ногаан эзимнериң, Арнаан сугдуг хеминг, хөлдүг Ава ышкыш ынак чер бо.

Төрээн Тыва делгемнерин Дегерзин эргизе-дээ Чарамыңа, байлактыңа Сагыш-сеткил эрмисе-дээ В. ЧАДАМБАНЫН фотогу.

Редакцияның адреси: Кызыл, Шетякина-Кравченко кудумчуу, бажык № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторуну 2-24-63, редакторуну оралакчыларыңды 2-35-24, 2-31-75 хатталганы секретарыңды 2-23-35, секретарыңды 2-23-35, партиянык амыдырал болгаш совет тургузуу кааластарыңды 2-37-43, прокуратура кылдыраагы 2-31-75, културга калдыкыңды 2-23-54, адык ачы-агыч калдыкыңды 2-21-47, үзүтүр калдыкыңды 2-22-64, чаага кылдыкыңды 2-41-27, аформация кылдыкыңды 2-20-60, корреспондтарыңды 2-27-41, бухгалтерияныкыңды 2-12-45, согуу келбейк барыңа 2-32-75 телефочке доктаар.

Тыва АССР-ниң Министратың Невүдөлгөдө Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном салдымын талазы-биле эргелээниң типографиязы (Кызыл, Шетякина болгаш Кравченко кудумчуу, бажык № 4).

Тираж 16405. Чагыт № 2548 СОЛҮН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР ТС—01055